

Tarradellas també contactà amb ETA

L'entrevista de Carod-Rovira amb els caps d'ETA no és el primer episodi que lliga un alt càrrec de la Generalitat de Catalunya amb ETA. De fet el precedent fa referència al president de la Generalitat mateix, quan ho era Josep Tarradellas.

La trobada es va celebrar, segons diverses fonts, el 12 de maig de 1978, en un dinar entre Josep Tarradellas, que feia un any que era president, Jesús María de Leizaola, lehendakari a l'exili, Telesforo de Monzón, fundador d'HB i exconseller d'Interior del Govern basc republicà, i Domingo Iturbe Abasolo, "Txomin", aleshores el cap d'ETA. Fins ara només teníem confirmació d'aquesta trobada tant per part del mateix Tarradellas, que ho explicà, poc abans de morir, al periodista Josep Playà, com per part d'ETA, que també ho confirmà a la premsa basca. Ara, però, EL TEMPS ha trobat documentació a l'arxiu Montserrat Tarradellas i Macià sobre aquell intent de negociar i aporta noves dades de fins on arribà aquell contacte i com va acabar.

La trobada de Tarradellas no va ser ni la primera ni ha estat l'última que han fet amb ETA institucions i partits polítics. El primer intent de què es té dades es remunta al novembre de 1975, quan emissaris del Ministeri d'Exteriors van contactar amb Txomin Iturbe, com a portaveu d'ETA, a Baiona. Entre desembre de 1976 i juny de 1977 el Govern de la UCD d'Adolfo Suárez va negociar amb ETAp a Ginebra, Madrid, Bilbao i Vitòria. També el 10 de maig una delegació basca va entrevistar-se amb Suárez a Madrid. La delegació, formada per cinc persones, representava tots els partits i grups nacionalistes bascos, on hi havia des del PNB a les tres branques que aleshores tenia

ETA, que s'havien aplegat a iniciativa de Telesforo de Monzón en l'anomenat Grup de Txiberta. Però res d'això no va funcionar.

Així ens situem al gener de 1978 amb ETA que planteja per primera vegada públicament els set punts bàsics per a una treva (vegeu document pàg. 30). La primera presa de contacte després d'haver-se fet públics aquells mínims d'ETA va ser la trobada protagonitzada per Tarradellas. De fet, no deixa de ser paradoxal, ja que el president català havia fet moltes manifestacions criticant la situació del País Basc. Tarradellas també va manifestar a diversos polítics bascos la necessitat que Catalunya i Euskadi anessin junts, mentre que des del País Basc li responien que coordinats sí, però junts no, o almenys no de la manera que volia el president.

Segons Tarradellas, va ser Suárez qui li encarregà fer de mitjancer, tot i que després el Govern de la UCD va negar-ho rotundament i només va reconèixer que va ser Tarradellas qui digué a Suárez que es volia entrevistar amb Leizaola i Monzón. El cas és que el 12 de maig de 1978 es van trobar al voltant d'una taula al Voló (Rosselló) el president Josep Tarradellas, el lehendakari Jesús María de Leizaola, Telesforo de Monzón i Txomin Iturbe. En aquells moments els partits bascos i sobretot ETA eren els que tenien més influència a Euskadi, mentre que la incidència del lehendakari Leizaola era menor.

Tarradellas i la seva dona eren des del dia 11 al Voló, a casa del polític de la Lliga Regionalista Modest Sabaté (1909-1986), exiliat en aquell poble de Catalunya Nord. Tarradellas va dur a casa de Sabaté el lehendakari Leizaola, com demostra la fotografia de la pàgina següent.

Corria l'any 1978.
El president
de la Generalitat
de Catalunya,
Josep Tarradellas,
contactava amb ETA
i fins i tot intentava
establir-hi converses
regulars, com proven
els documents inèdits
als quals aquest
setmanari ha tingut
accés i que tot seguit
reproduïm.

D'esquerra a dreta, el lehendakari Jesús María de Leizaola, el polític lliguista Modest Sabaté i el president de la Generalitat Josep Tarradellas, a casa de Sabaté l'11 de maig de 1978.

Del dinar del dia 12 se sap que Leizaola va sortir-ne amb la idea de donar una resposta al cap de deu dies a la proposta de Tarradellas de fer de punt d'unió amb totes les forces basques.

Per la seva banda, Tarradellas, l'endemà del dinar, va fer un conferència de premsa en què explicà que havia dinat

només amb Leizaola per plantejar-li que ell s'oferia de mediador entre totes les forces polítiques d'Euskadi, inclosa ETA, i afegia: "Encara que es pugui mantenir una actitud de repulsa, amb ETA s'ha de dialogar." A Leizaola fins i tot li van preguntar si era cert que al dinar havien assistit dos membres d'ETA, cosa que ell

no va confirmar. Poc després Felipe González declarava al periòdic *Hoja del Lunes* de Bilbao: "Amb tota la responsabilitat que comporta des del punt de vista polític, he de dir que sóc partidari de negociar amb ETA."

Després d'aquell dinar Tarradellas va enviar el seu representant, Romà Planas, a Baiona i Sant Joan Lohitzune, per parlar amb Monzón i ETA. Com explica en un carta que posteriorment va enviar a Leizaola, l'objectiu de la visita era "dur a terme una política de concòrdia, no sols entre les forces polítiques basques, sinó també en relació amb Catalunya, dos pobles que són aliats naturals [...]. Tots [Telesforo de Monzón i altra gent amb qui es va entrevistar Planas] reconeixen les immenses dificultats que hi ha perquè puguem reunir-nos al voltant d'una taula per exposar serenament les nostres opinions". Planas va tornar a Barcelona amb un document (transcrit a la p. 29), amb una nota prèvia de Monzón, en què es posaven les bases per a una trobada entre Tarradellas i ETA a Biarritz, a més dels mínims que reclamava ETA per a la treva. L'objectiu era que Tarradellas informés ETA dels seus contactes a Madrid, i aquesta al seu torn digués si continuava tenint els mínims fets públics com a única possibilitat de treva. El document també deixava clar que ETA només obriria oficialment converses si tenia com a interlocutors "mandataris oficials del Govern espanyol degudament acreditats" i un cop el Govern estatal hagués fet "saber públicament que està disposat a parlar amb ETA". Monzón, doncs, venia a dir que ETA, a més dels contactes amb Tarradellas, volia un diàleg oficial amb Madrid i, per tant, veia poques possibilitats al que demanava el president català, tot i que també establia que tornaria a consultar ETA per saber quina era la seva última posició.

Tarradellas diu en la mateixa carta enviada a Leizaola: "Espero algunes respostes a les gestions que va fer el sr. Romà Planas. No sóc ni pessimista ni optimista. Crec que aquests moments de reflexió per part d'aquells [ETA] que tenen una força emocional en el seu país fan pensar que més d'hora o més tard, la seva reflexió podrà traduir-se en un contacte directe. De moment, se m'ha fet arri-

...i Zaplana va parlar amb les FARC

El cas de l'entrevista entre ETA i Carod-Rovira ha tornat a l'actualitat altres converses que hi ha hagut entre diversos dirigents polítics amb grups considerats terroristes. Un d'aquests casos és el que protagonitzà l'actual portaveu i ministre de Treball del Govern espanyol, Eduardo Zaplana, i aleshores president del País Valencià. Fou el 23 de febrer de 2000 quan el president valencià, els seus dos vicepresidents i diversos consellers van acollir a la capital valenciana i a la població de Benidorm una delegació colombiana amb representants de les FARC, considerada per la UE i els EUA com un grup terrorista, a més d'empresaris i membres del Govern d'aquell país. La visita va servir, segons la mateixa organització, per veure "el funcionament del sistema semifederal de què gaudeix aquesta regió". I a més d'anar a València, la delegació, on hi havia el cap militar de les FARC, Raúl Reyes, van visitar Federico Trillo a Madrid i representants dels sindicats UGT, CCOO i de la CEOE.

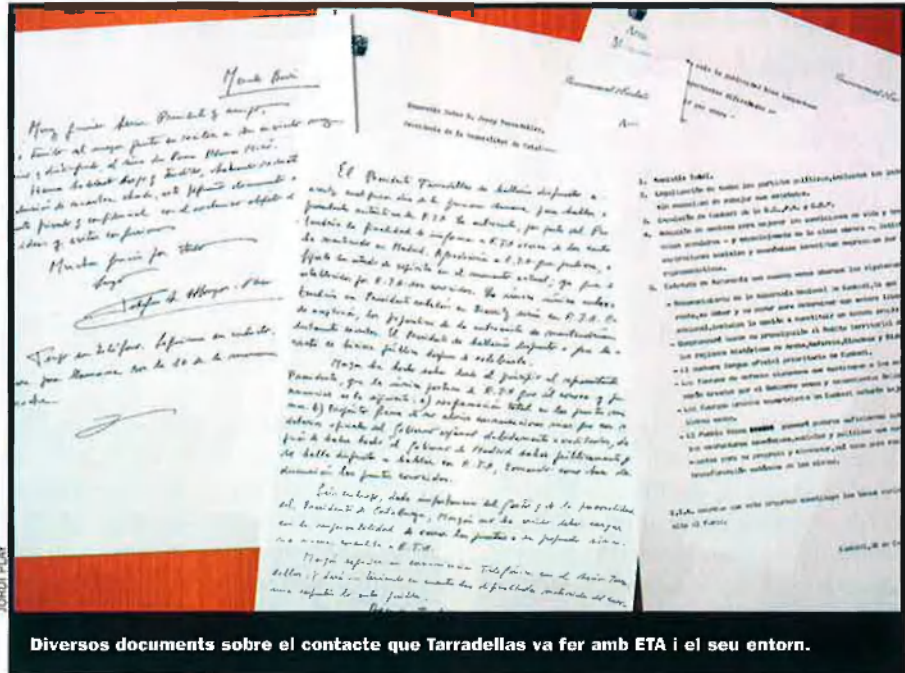
El líder d'ERPV i número 5 a les llistes d'ERC per Barcelona al Congrés, Agustí Cerdà, va recordar aquest episodi per qualificar d'"hipòcrita" la reacció del PP i de Zaplana, a qui va preguntar "si és que les morts a mans de les FARC de més de 10.000 colombians tenen menys valor que les morts a mans d'ETA" o si, per contra, "mesuren les accions terroristes d'ETA en vots i no en morts".

Però el cas és que poc després que al portal d'Internet *Vilaweb* es pengés aquesta notícia, la web on es podien veure les fotos de l'encontre Zaplana-FARC va ser desconnectada. Ara bé, un dia després ja eren accessibles altres pàgines amb les fotos de la trobada. *O. C.*

bar un document en què exposen el seu pensament maximalista, encara que de moment no es pugui tractar l'assumpte d'una manera clara i oberta.”

Tarradellas amb aquesta carta responia a la que li havia enviat el mateix Leizaola el dia 22 de maig de 1978 (transcrita a la p. 30). En aquesta carta Leizaola diu a Tarradellas que no pot fer la tasca de mediació entre totes les forces basques, tal i com li havia proposat Tarradellas el dia 12 de maig. Leizaola justifica la seva negativa en “la publicitat ben inoportuna sobre el contacte” i altres dificultats que no especifica.

Davant d'això, Tarradellas li va respondre el 27 de maig de 1978 amb la carta abans esmentada, i intenta que Leizaola no desisteixi. Tarradellas li diu: “Jo crec que la meua iniciativa ha suposat ja un èxit, en primer lloc perquè ha demostrat que Catalunya no està absent de les preocupacions d'Euskadi [...], encara que el seu gest [de Leizaola], encaminat a trobar solucions constructives potser avui encara no sigui comprès per tots. [...] Crec que seria un error –i excusi la meua franquesa en dir-li-ho– que les dificultats que vostè ara troba i que són normals, li fessin pensar que aquestes persistiran.”

Diversos documents sobre el contacte que Tarradellas va fer amb ETA i el seu entorn.

La iniciativa negociadora, però, es va acabar aquí. Només hi havia hagut un dinar, uns contactes amb ETA i uns documents. Anys més tard el mateix Tarradellas explicava a un periodista basc que havia fet les negociacions per indicació del rei d'Espanya i del president espanyol Adolfo Suárez, però que no

havien fructificat per culpa del menyspreu que ETA va mostrar cap al PNB. Per la seva banda, des d'aquest partit sempre han negat públicament que hi hagués aquestes negociacions amb Tarradellas. De fet, de la mateixa manera que Tarradellas va continuar fent declaracions incendiàries sobre Euskadi,

Com s'havia de negociar

Benvolgut president i amic,
He tingut el major gust a rebre el seu enviat molt especial i distingit, el senyor Romà Planas Miró.
Hem parlat a bastament, havent redactat com a conclusió de la nostra xerrada aquest petit document [transcrit a continuació] absolutament privat i confidencial amb l'exclusiu objecte de fixar les idees i evitar confusions.
Moltes gràcies per tot
seu
Telesforo de Monzón Olaso
Tinc el seu telèfon. Seguirem en contacte. La millor hora per trucar-me són les 10 del matí o de la nit.

amb ETA. En cas d'acceptació, els preparatius de l'entrevista es mantindrien absolutament secrets. El President estaria disposat que l'entrevista es fes pública després de celebrar-la.

Monzón ha fet saber des del principi al representant del President que l'única posició d'ETA que ell coneix i pot anunciar és la següent: a) Reafirmació total en els punts mínims. b) Propòsit ferm de no obrir converses si no és amb mandataris oficials del Govern espanyol degudament acreditats, després d'haver fet el govern de Madrid saber públicament que està disposat a parlar amb ETA, prenent com a base de discussió els punts coneguts.

Tanmateix, donada la importància del gest i la personalitat del president de Catalunya, Monzón no ha cregut convenient haver de carregar amb la responsabilitat de tancar les portes a la seva proposta sense una nova consulta a ETA.

Monzón seguirà en comunicació Telefònica amb el senyor Tarradellas. I donarà –tenint en compte les dificultats materials del cas– una resposta el més aviat possible.

Document privat i confidencial [intel·ligible]

[document]
El president Tarradellas estaria disposat a venir a Biarritz qualsevol dia de la pròxima setmana per parlar amb els representants autèntics d'ETA. L'entrevista, per part del President, tindria la finalitat d'informar ETA sobre els contactes que ha mantingut a Madrid. Agrairia a ETA que pogués, al seu torn, fixar-li el seu estat d'ànim en el moment actual; ja que els punts establerts per ETA [alternativa KAS] són coneguts. L'única [sic] entrevista que faria un President català a Biarritz seria

Euskadi
3 3[sic]-5-78

[Signat per Romà Planas i Telesforo de Monzón]

Punts bàsics d'ETA per a la treva

1. Amnistia Total.
2. Legalització de tots els partits polítics, inclosos els independentistes sense necessitat de rebaixar els seus estatuts.
3. Expulsió d'Euskadi de la Guàrdia Civil, Policia Armada i Cos General de Policia.
4. Adopció de mesures per a millorar les condicions de vida i treball de les masses populars –i especialment de la classe obrera–. Satisfacció de les seves aspiracions socials i econòmiques immediates expressades pels seus organismes representatius.
5. Estatut d'Autonomia que com a mínim abracci els següents requisits:
 - Reconeixement de la Sobirania Nacional d'Euskadi, cosa que comporta el seu dret, el seu deure i el seu poder per determinar amb absoluta llibertat el seu futur nacional, inclosa l'opció a constituir un estat propi. Dret d'autodeterminació.
 - Comprenderà des de la seva promulgació l'àmbit territorial delimitat per les regions històriques d'Araba, Nafarroa, Gipuzkoa i Bizkaia.
 - El basc, llengua oficial prioritària d'Euskadi.
 - Les forces de defensa ciutadana que substitueixin les actuals represives seran creades pel Govern basc i dependents únicament d'ell.
 - Les forces armades aquarterades a Euskadi estaran sota control del Govern basc.
 - El Poble Basc tindrà poders suficients per dotar-se de les estructures econòmiques, socials i polítiques que consideri més convenients per al seu progrés i benestar, així com per a realitzar qualsevol transformació autònoma d'aquestes estructures.

ETA anuncia que aquest programa constitueix les bases mínimes tàctiques per a un alto el foc.

Euskadi, 30 de gener, 1978

Leizaola diu que no pot ser mediador

Govern d'Euskadi

Honorable Senyor D. Josep Tarradellas,
President de la Generalitat de Catalunya.

Benvolgut i sempre amic i President:

En vèncer els deu dies anunciats en la nostra entrevista vull amb aquestes línies començar per expressar-li la meua gratitud per les seves atencions amb mi venint espontàniament al Rosselló per mantenir la llarga conversa del dia passat, tan proper segons les dates i tan distant, tanmateix, a causa de la intensitat dels problemes en què m'he vist implicat des d'aleshores.

Aquesta gratitud s'estén, és clar, al contingut mateix de les seves paraules en tot moment.

La situació política a Euskadi, per l'apreciació de la qual m'he desplaçat a Baiona durant la darrera setmana –vostè ho haurà sabut per les incidències manifestades a la Premsa– continua essent avui tan tensa que no m'ha estat possible polsar degudament l'opinió sobre el tema de la nostra conversa.

Era el meu propòsit arribar a l'apreciació de l'estat de les coses en el terreny quan li vaig indicar l'espai de deu dies entre la nostra tan amistosa i per a mi grata trobada i la present carta.

No només la publicitat ben inoportuna sobre el contacte, sinó altres potser més importants dificultats se m'han presentat. Totes unides em forcen a desistir per ara d'una intervenció personal meua immediata en el fons de la qüestió.

Aquesta abstenció no prejurtja que puguin o no desaparèixer tals obstacles –inclús en breu termini– i deixar-me camí expedit per al que vostè em va exposar.

En tal cas, m'apressaré a comunicar-li-ho amb tota claredat directament.

Segueixo sempre amb el mateix disseny per vostè i per mi mantinguts de servir a la causa de Catalunya, a la d'Euskadi i a la de la pau i la llibertat en tot l'àmbit de l'Estat Espanyol amb les institucions que aquest va creant en benefici del bé comú de tots.

[...].

[signat per Jesús María de Leizaola]
París, 22 de maig de 1978

com per exemple quan el 23 de febrer de 1980 digué a un setmanari portuguès que era inevitable una intervenció militar a Euskadi, també des del País Basc van ser moltes i diverses les veus que responien les paraules de Tarradellas, de Santi Brouard a Txiki Benegas, passant per Iñaki Anasagasti, algunes de les quals les recull Josep Benet al llibre *El president Tarradellas en els seus textos* (Empúries, 1992). Un llibre, per cert, que titlla d'inexacta l'existència de les negociacions Tarradellas-ETA. Ben al contrari del que diuen els llibres *Diario privado de la guerra vasca* (Plaza y Janés, 1999), que aporta la versió de Tarradellas, i *Los días de Argel* (Txalaparta, 1992), amb la versió abertzale.

Després de Tarradellas, el Govern espanyol va tornar a intentar i va aconse-

guir parlar amb ETA el gener de 1980, sense que el contacte suposés una negociació. De fet, tots els partits que han governat Espanya, a més del PNB i ERC, han parlat amb ETA, tant la UCD, com el PSOE, com ara el PP, i han mantingut vies més o menys estables de comunicació. També hi ha hagut intents des de la societat civil, com els protagonitzats per l'associació Elkarri, amb un gran suport català, per tal d'acostar totes les forces implicades en el conflicte bascoespanyol. De moment la violència no s'ha aturat. Però cap dels processos de pau que s'han resolt o són en vies de negociació s'han enllestit d'un dia per l'altre, i sense la intervenció de molts factors, que la història acaba resituant al seu lloc.

Oriol Cortacans